

Stanovisko Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 07.12.1982, sp. zn. Tpjf 36/81, ECLI:CZ:NS:1982:TPJF.36.1981.1

Číslo: 2/1983

Právní věta: Jestliže byly na téhož obviněného podány dvě nebo více obžalob u různých soudů téhož druhu a stupně a nevede se dosud o nich společné řízení (§ 20 odst. 1, § 23 odst. 3 tr. ř.) nelze posuzovat místní příslušnost soudů podle § 21 odst. 2 tr. ř., ale každý soud posuzuje otázku své místní příslušnosti podle § 18 tr. ř. Jsou-li v takovém případě podmínky pro konání společenského řízení, lze dosáhnout spojení těchto věcí podle § 23 odst. 3 tr. ř., jen jestliže předtím budou věci ostatním soudům postupem podle § 25 odst. 1 tr. ř. odňaty a přikázány jednomu soudu. Věci budou zpravidla přikázány soudu, který by v případě společné obžaloby byl příslušný konat společné řízení podle § 21 odst. 2, § 22 tr. ř. Jsou-li však v konkrétním případě dány další důležité důvody ve smyslu § 25 odst. 1 tr. ř., např. důvody procesní ekonomie, mohou být věci přikázány i soudu jinému.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 07.12.1982

Spisová značka: Tpjf 36/81

Číslo rozhodnutí: 2

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Stanovisko

Hesla: Odnětí a přikázání věci, Příslušnost místní, Řízení společné

Předpisy: 141/1961 Sb. § 18

§ 188 ods. 1 písm. a

§ 20 ods. 1

§ 21 ods. 2

§ 22

§ 23 ods. 3

§ 25 ods. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Odůvodnění:

Ve zhodnocení poznatků z rozhodovací činnosti senátů trestního kolegia o návrzích na odnětí a přikázání věci podle § 25 tr. ř. a o sporech o příslušnost (č. j. [Tpjf 71/71](#)) uveřejněném pod č. 12/1972 sb. rozh. tr., zaujalo trestní kolegium Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky právní názor, že soud, u kterého byla podána obžaloba pro trestný čin méně závažný, má postoupit věc podle § 188 odst. 1 písm. a tr. ř. soudu, u něhož byla podána obžaloba pro nejtěžší trestný čin. Vycházelo přitom z ustanovení § 20 odst. 1 a § 21 odst. 2 tr. ř., podle nichž se o všech trestných

činech téhož obviněného koná společné řízení a toto řízení provede soud, jenž je příslušný konat řízení proti pachateli trestného činu nebo o nejtěžším trestném činu. Delegace zde nepřichází v úvahu, neboť předpokládá odnětí věci soudu příslušnému. V posuzovaném případě však tento předpoklad splněn není, protože soud, který má projednat obžalobu pro trestný čin méně závažný, není vzhledem k ustanovení § 21 odst. 2 tr. ř. soudem příslušným. Pokud by se sbíhaly trestné činy stejně závažné, byly by sice všechny soudy, u nichž byly podány obžaloby na téhož obviněného, příslušné konat společné řízení, avšak delegace ani tu není na místě, protože se zřetelem k § 22 tr. ř. společné řízení provede ten z příslušných soudů, u něhož začalo řízení o některém z trestných činů nejdříve a který se tím stává za podmínek § 20 tr. ř. výlučně příslušným i pro ostatní trestné činy.

O správnosti tohoto právního názoru vznikly v praxi pochybnosti. Na doporučení trestních kolegií nejvyšších soudů republik předseda trestního kolegia Nejvyššího soudu ČSSR podle § 28 odst. 2 org. zák. a čl. 16 odst. 2 písm. f) jednacího řádu se souhlasem předsedy Nejvyššího soudu ČSSR (čl. 13 odst. 2 jednacího řádu) navrhl proto trestnímu kolegiu Nejvyššího soudu ČSSR, aby k uvedené otázce zaujalo stanovisko ke správnému výkladu zákona.

Před zaujetím stanoviska se k řešené otázce vyjádřili generální prokurátor ČSSR, předsedové Nejvyšších soudů ČSR a SSR, ministři spravedlnosti ČSR a SSR, a generální prokurátoři ČSR a SSR a dále též katedry trestního práva právnických fakult Univerzity Karlovy v Praze a Univerzity Komenského v Bratislavě.

Generální prokurátor ČSSR ve svém vyjádření uvedl, že podle jeho názoru dřívější stanovisko odpovídá znění i smyslu zákona. Ustanovení § 23 tr. ř. o vyloučení a spojení věci upravuje jen výjimky ze zásady společného řízení vyjádřené v § 20 odst. 1 tr. ř. Tyto výjimečné případy nemohou ovšem odůvodnit, aby za situace, kdy na téhož obviněného byly u různých soudů v téže době podány dvě nebo více obžalob, byla základní zásada společného řízení pro celou rozsáhlou oblast případů generálně zrušena. V případě několika obžalob podaných u různých soudů není důvod ani pro postup podle § 25 tr. ř.; ustanovení § 23 odst. 3 neobsahuje požadavek předchozího rozhodnutí o odnětí a přikázání věci, takže jistě stačí postoupení věci podle § 188 odst. 1 písm. a) tr. ř. Pokud by nebylo vyhověno doporučení nevydávat nové stanovisko, měl by být ve stanovisku zvláště zdůrazněn význam společného řízení o všech trestných činech téhož obviněného.

Všechny ostatní orgány a instituce vyslovily s právním názorem zastávaným ve stanovisku souhlas. Ministr spravedlnosti ČSR a generální prokurátor ČSR však doporučili uvážit a ve stanovisku také vyjádřit jeho důsledky z hledisek hmotně právních a procesně ekonomických.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu ČSSR přihlédlo k uvedeným vyjádřením a při zaujetí stanoviska ke zmíněné otázce vycházelo z těchto úvah:

Řešení otázky místní příslušnosti soudů v případě, kdy na téhož obviněného byly podány dvě a nebo více obžalob u různých soudů téhož druhu a stupně, závisí na správné odpovědi na otázku, kdy, resp. za jakých podmínek se u soudu vede společné řízení.

Zásadu společného řízení zakotvuje ustanovení § 20 tr. ř., které také obsahuje podmínky, za nichž se má společné řízení konat. Podle § 20 odst. 1 tr. ř. se má společné řízení konat mj. o všech trestných činech obviněného.

V řízení před soudem se tato zásada bez dalšího uplatní, jestliže pro všechny trestné činy obviněného bude podána společná obžaloba a nebude důvod vyloučit řízení o některém z nich podle § 23 odst. 1 tr. ř. ze společného řízení.

Jiná je však situace, jestliže na obviněného bylo podáno několik obžalob, dokonce u různých soudů.

Na rozdíl od předchozího případu se tu totiž u soudu vedou samostatná řízení, a nikoli řízení společné, třebaže zde byly podmínky pro jeho konání. Společné řízení o všech trestných činech obviněného je již určitá skutečná procesní situace, kterou nelze zaměňovat s pouhou existencí podmínek pro její vytvoření. Jednoznačně to plyne z ustanovení § 23 odst. 3 tr. ř., podle něhož soud může spojit k společnému projednání a rozhodnutí věci, v nichž byly podány samostatné obžaloby. Toto ustanovení by bylo zbytečné, kdyby se společné řízení konalo automaticky při splnění podmínek § 20 odst. 1 tr. ř. Dokud tedy ke spojení věcí, v nichž byly podány samostatné obžaloby, u jednoho soudu nedojde, společné řízení s nekoná.

Z toho vyplývá, že nekoná-li soud společné řízení, nemůže ani posuzovat otázku své příslušnosti podle § 21 odst. 2, § 22 tr. ř. Dokud ještě běží samostatná řízení, musí každý soud, u něhož byla na téhož obviněného podána obžaloba, posuzovat svou místní příslušnost podle § 18 tr. ř. Každý z těchto soudů má totiž zatím projednat jen obžalobu u něho podanou, a proto musí svou příslušnost zkoumat výlučně vzhledem ke skutku v ní uvedenému. V tomto stadiu je pro posouzení místní příslušnost kteréhokoli z těchto soudů zcela nerozhodné, zda též obviněný je další obžalobou u jiného soudu stíhán např. pro stejně závažný nebo závažnější trestný čin. Žádný ze soudů, u nichž byly na téhož obviněného podány samostatné obžaloby, nemůže tedy odůvodnit svou místní nepřislušnost odkazem na ustanovení § 21 odst. 2, § 22 tr. ř., čímž je zároveň vyloučeno, aby tím mohl odůvodnit postoupení věci podle § 188 odst. 1 písm. a) tr. ř. jinému soudu.

K tomu, aby se i v případech, kdy dosud probíhají samostatná řízení, u soudu skutečně vedlo společné řízení, je nutný procesní úkon spojení věcí podle § 23 odst. 3 tr. ř. Podle tohoto ustanovení může postupovat jen soud, u něhož se již všechny věci obviněného nacházejí. Proto v případě, že na téhož obviněného bylo podáno několik obžalob u různých soudů, musí procesnímu úkonu spojení věcí podle § 23 odst. 3 tr. ř. předcházet ještě další procesní úkon, jímž se zajistí, že všechny věci téhož obviněného budou soustředěny u jednoho soudu. Pokud obžaloby byly podány u místně příslušných soudů (§ 18 tr. ř.), může být tímto procesním úkonem toliko rozhodnutí o odnětí a přikázání věci podle § 25 odst. 1 tr. ř., neboť jen tímto způsobem lze odejmout věc soudu příslušnému.

Jen tak lze dosáhnout toho, aby se v řízení před soudem realizovala zásada společného řízení i v případě, kdy na obviněného bylo podáno několik obžalob u různých soudů. Přitom důležitý zájem na společném projednání a rozhodnutí všech věcí obviněného, spočívající zejména v tom, že místo několika se provede jediné řízení a mohou se vytvořit optimální podmínky pro rozhodnutí o vině i trestu, musí vést k tomu, aby soud, jakmile zjistí, že na téhož obviněného byla podána další obžaloba u jiného soudu a přichází v úvahu postup podle § 25 tr. ř., neprodleně podal návrh na odnětí věci a aby příslušný nadřízený soud o tomto návrhu urychleně rozhodl. Potom tento postup ve srovnání s postupem podle dřívějšího stanoviska nemusí být ani újmou na rychlosti řízení, neboť u soudu, který navrhne delegaci, odpadne vydání rozhodnutí podle § 188 odst. 1 písm. a) tr. ř., jež je napadnutelné stížností prokurátora. Někdy se může naopak řízení urychlit, např. půjde-li o vazební věc; vydal-li soud vedle rozhodnutí podle § 188 odst. 1 písm. a) tr. ř. rozhodnutí o vazbě a obviněný podal proti němu stížnost, musel být spis nejprve předložen k rozhodnutí o této stížnosti a teprve potom mohl být zaslán soudu, který měl dále ve věci jednat, který však nezřídka mezitím rozhodl o obžalobě u něho podané. Kromě toho není zanedbatelné, že zatímco podle dřívějšího stanoviska byl postup soudu podle § 188 odst. 1 písm. a) tr. ř. omezen toliko možností spojit věci podle § 23 odst. 3 tr. ř., podle nynějšího stanoviska musí soudy zvažovat nejen možnost provedení společného řízení, ale i jiné důvody (§ 25 odst. 1 tr. ř.).

Pravidlem by mělo být, že je-li spojení věcí podle § 23 odst. 3 tr. ř. možné tzn. že soud, u něhož byla podána další obžaloba na téhož obviněného, o ní ještě nerozhodl, popř. ještě nenařídil hlavní líčení), soud navrhne odnětí věci tehdy, jestliže by věc měla být přikázána soudu, který by byl příslušný konat společné řízení podle § 21 odst. 2 tr. ř. Takový návrh neučiní, musí-li zájem na společném řízení ustoupit důležitějšímu zájmu, např. zájmu na tom, aby se vedla samostatná řízení u dvou velmi

vzdálených soudů proto, že u každého z nich musí být vyslechnut větší počet svědků.

Návrh na odnětí věci může výjimečně podat také soud, který by byl příslušný ke konání společného řízení, pokud naopak budou důležité důvody ve smyslu § 25 odst. 1 tr. ř. pro to, aby společné řízení proběhlo u jiného než příslušného soudu.

K námitce generálního prokurátora ČSSR, že stanovisko ve svých důsledcích popírá zásadu společného řízení stanovenou v § 20 odst. 1 tr. ř., je nutno zdůraznit, že je též věcí orgánů přípravného řízení, aby zajistily její uplatnění, zejména prokurátora, který by měl ve všech případech, kdy lze konat společné řízení, podat společnou obžalobu. U soudu se zásada společného řízení uplatňuje obtížněji, protože kromě splnění podmínek uvedených v § 20 odst. 1 tr. ř. je ještě třeba výše popsanými procesními úkony a rozhodnutími zajistit, aby se všechny věci obviněného soustředily u jednoho soudu a aby je tento soud spojil k společnému projednání a rozhodnutí.